

PEDAGOGISCH BELEIDSPLAN

Versie maart 2016

INHOUDSOPGAVE:

	BLZ.
Inleiding en uitgangspunten pedagogisch beleid	2
1. Pedagogische kwaliteit in de gastouderopvang	3
2. De vier pedagogische doelen	5
3. Pedagogische doelen bij kinderen in de praktijk	7
4. Interactievaardigheden gastouder	9
5. Ontwikkelingsstappen bij kinderen van 0 tot 12 jaar	13
5.1 Voorbeelden interactievaardigheden	17
6. Bemiddelingsbeleid als randvoorwaarde van het pedagogisch beleid	19
7. Ouderbeleid	20

Gastouderbureau Ozizo

Gastouderbureau Ozizo biedt al sinds het jaar 2000 kleinschalige kinderopvang aan huis aan in de regio's Eindhoven en Helmond. Wij bemiddelen zowel opvang bij de gastouder thuis als opvang bij de vraagouder thuis. Als gastouderbureau bieden wij kwalitatieve gastouderopvang in brede zin, gefundeerd op de basis van de vier pedagogische doelen, met als pijlers de zes interactievaardigheden, de dragers van ons pedagogisch gedachtengoed.

Onze gastouders sluiten aan bij de belangstelling en de belevingswereld van de kinderen en bieden de kinderen ruime gelegenheid tot leren. Ontwikkelingsstimulering op deze wijze, in een veilige thuissetting, is onze kracht. Een proces, dat wij begeleiden en ondersteunen met uiterste zorgvuldigheid. Reeds vanaf het begin is Ozizo een erkend en geregistreerd gastouderbureau. De bemiddelingsmedewerkers zijn allemaal pedagogisch deskundig, met ruime kennis en ervaring qua bemiddeling.

Uitgangspunten pedagogisch beleid Ozizo

Het pedagogisch beleid is handvaten biedend voor gastouders en opvoeding ondersteunend voor de ouders van de kinderen. Gastouderbureau Ozizo maakt geen selectie wat betreft de pedagogische visie. Een mix van pedagogische stromingen geeft een brede, verfrissende blik die de opvang vanuit ons gastouderbureau heel flexibel maakt. Zo kunnen wij opvang bieden die aansluit bij maatschappelijke veranderingen, met respect voor diversiteit in culturele en religieuze verschillen.

Goede opvang is een waardevolle aanvulling op de opvoeding thuis. Hierbij hoort een goed ingerichte binnen- en buitenruimte, veilig en uitdagend, contact met leeftijdsgenootjes en begeleiding van een gemotiveerde en toegewijde gastouder.

Dit alles kan een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het kind.

De Wet Kinderopvang beschrijft wat de overheid verstaat onder kwaliteit in de kinderopvang: "Verantwoorde kinderopvang is kinderopvang die bijdraagt aan een goede en gezonde ontwikkeling van het kind in een veilige omgeving".

Vanuit de opvoedingstheorie van Riksen-Walraven zijn daarbij vier opvoedingsdoelen geformuleerd; deze vormen het fundament in de handelwijze van de gastouder:

- Emotionele veiligheid
- Persoonlijke competenties
- Sociale competenties
- Normen en waarden.

Door op een verantwoorde manier gebruik te maken van de juiste interactievaardigheden werkt de gastouder aan het bereiken van de vier pedagogische doelen.

Ozizo biedt gastouders de mogelijkheid tot deskundigheidsbevordering door het aanbieden van diverse (interactieve) trainingen waarbij steeds andere onderwerpen aan bod komen.

De vier pedagogische doelen liggen hieraan ten grondslag waarbij we steeds met een andere blik en vernieuwde inzichten de gastouders stimuleren hun horizon te verbreden. Zodoende kunnen zij een weloverwogen keuze maken, afgestemd op de behoeften van het kind en de wensen van de ouder(s), in de uitvoering van de opvang. Het maken van bewuste keuzes in de opvoeding door zowel gastouders als ouders biedt het kind de mogelijkheid zich volledig en veilig te kunnen ontwikkelen in een, in snel tempo veranderende, maatschappij.

1. Pedagogische kwaliteit in gastouderopvang

Het pedagogisch handelen van de gastouder is voor een groot deel maatgevend voor het bereiken van een gunstig pedagogisch klimaat. En dus voor het realiseren van de meerwaarde die de gastouderopvang kan hebben. Binnen dit handelen staat het kind centraal.

Zo wordt het kind in de gelegenheid gesteld vorm te geven aan zijn of haar ontwikkeling.

Ozizo besteedt dan ook veel aandacht aan hoe de gastouder de jonge kinderen begeleidt in hun veelzijdige ontwikkeling

Het is dus aan de gastouder om goede voorwaarden te scheppen, zowel voor het individuele kind als ook in een setting waarin meerdere kinderen worden opgevangen.

Hoe beter de gastouder er in slaagt het pedagogisch klimaat gestalte te geven, hoe beter de kinderen hun ontwikkelingskansen tijdens de opvang weten te gebruiken. Dit alles met een houding van respect voor het kind, een ondersteunende en uitdagende houding naar het kind en het vertrouwen in de mogelijkheden van het kind.

Daarbij wordt een vertrouwensband met het kind gerealiseerd, is er een goede samenwerking met de vraagouders en kindervriendschappen worden gestimuleerd.

Het pedagogisch raamwerk is geen statisch gegeven maar een onderwerp dat blijft vragen om focus en doorontwikkeling. Ozizo besteedt dan ook veel aandacht aan hoe de gastouder de jonge kinderen begeleidt in hun veelzijdige ontwikkeling.

Tijdens gesprekken met de gastouder wordt er aandacht besteed aan de vragen:

- Wat hebben de kinderen nodig?
- Wat willen we met de kinderen bereiken? Welke doelen en competenties worden er nagestreefd?
- Hoe kunnen die pedagogische doelen worden bereikt? Welke (pedagogische) middelen staan ter beschikking?

We bespreken belangrijke leerervaringen die de (jonge) kinderen opdoen.

We maken onderscheid tussen verzorg-leerervaringen en speel-leerervaringen; kansen voor kinderen om te leren en zich te ontwikkelen.

Er zijn belangrijke aandachtspunten waar we rekening mee houden:

- **Emotionele band;** tussen ouders en kinderen is de emotionele band hecht en langdurig en deze ontstaat in de dagelijkse omgang. De band tussen gastouder en kind ontstaat niet vanzelf; we helpen kinderen en ouder te wennen en het vertrouwen op te bouwen.
- **Organisatie;** in het gezin kunnen grootouders, andere familieleden of vrienden een rol spelen in de opvoeding maar dit gaat om informele relaties. Er kunnen spontaan afspraken gemaakt worden.
De setting bij de gastouder is huiselijk doch formeel (er zijn duidelijke afspraken over de opvangdagen, opvangtijden etc.) Bij kinderen tot 1 jaar wordt zoveel mogelijk het ritme van het kind gevolgd. Er zijn hier uiteraard ook spontane acties mogelijk; over deze "ruimte" wordt voorafgaande aan de opvang goed overleg gepleegd.
- **Omgeving;** het gezinsleven biedt veel mogelijkheden tot leren over de volwassen wereld. Kinderen gaan mee boodschappen doen, helpen met opruimen. Kinderen spelen binnen en buiten. Hierover worden met de gastouder goede afspraken gemaakt.
- **Aantal kinderen;** het opvoeden in een groepje met oog voor de individuele behoeftes van kinderen (bij gastouderopvang van meerdere kinderen of bij opvang met eigen kinderen van de gastouder) vraagt om een planmatige aanpak.
- **Planmatig werken;** Gastouder en vraagouder moeten hun handelen op elkaar afstemmen, anders wordt het voor het kind verwarrend. Planmatig werken creëert veiligheid en betrouwbaarheid voor kinderen en ouders. Binnen duidelijke kaders is er ruimte voor flexibel inspelen op de individuele behoeften van de kinderen.
Planmatig werken (een pedagogisch werkplan van de gastouder met duidelijke afspraken) is een voorwaarde voor kwaliteit. Ouders verwachten een duidelijke bijdrage aan de opvoeding. Zo kan een werkwijze en pedagogisch handelen goed worden geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. Dit leidt tot kwalitatieve opvang door de gastouder.

Bouwstenen van een theoretisch kader:

De opvoeding vindt plaats binnen een kader waarin normen en waarden en leer- en ontwikkelingsdoelen worden geformuleerd. Pedagogische onderbouwing maakt de ontwikkeling van de kinderen inzichtelijk.

Voorbeeld:

Een 3-jarige jongen speelt met een autootje. Hij buigt het deurtje linksom open en tracht daarna hetzelfde rechtsom te doen. Het deurtje breekt af.

Een boze reactie ("Nu heb je het kapot gemaakt"...) zou het gevolg kunnen zijn.

Inzicht in de ontwikkeling van een 3-jarige maakt echter duidelijk, dat dit de exploratiedrang is, behorend bij deze leeftijd. Het kind probeerde uit, testte de mogelijkheden. Dit vraagt om een andere reactie, om uitleg etc. De inzet van goede interactievaardigheden op basis van de pedagogische doelen.

De praktijk:

In de praktijk is er, vanuit een pedagogisch kader gezien, een onderscheid tussen verzorg-leer-activiteiten en speel-leer-activiteiten. Beide vormen zijn van even groot belang voor het emotionele contact en welbevinden van het kind. Zij bieden allerlei belangrijke leer- en ontwikkelingsmogelijkheden.

- **Verzorg-leer-activiteiten:** verzorging van jonge kinderen vraagt persoonlijk en intiem contact tussen de gastouder en het kind. Bij baby's is dat het sterkst. Verschonen en een flesje geven zijn momenten van contact en communicatie tussen de baby en de gastouder en het zijn bovendien leermomenten voor de baby. Ook dreumesen en peuters hebben behoefte aan lichamelijke nabijheid en een knuffel als ze verdrietig zijn of om emotioneel op te laden. Naarmate ze ouder worden, leren kinderen meer vaardigheden om voor zichzelf te zorgen en om mee te doen met (groeps) rituelen en –gewoontes.
- **Speel-leer-activiteiten:** Kinderen leren spelend. Zij leren het beste als de gastouder hen speels benadert. Spelen vormt een natuurlijke motivatie om te leren. Alle aspecten van spel hangen samen. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen zeven verschillende spel-leerervaringen: bewegen en zintuiglijk waarnemen, samen spelen en samen leven, communicatie en taal, natuur en fysieke omgeving, ordenen, meten en rekenen, geluid en muziek, dans en beweging, beeldende expressie.

Om in de praktijk goed op de ontwikkeling van het kind te kunnen inspelen, zijn goede interactievaardigheden nodig, op basis van de pedagogische doelen.

2. De vier pedagogische doelen

Een dag in de gastouder-opvang biedt allerlei speel-leer-situaties aan. Zo zijn er mogelijkheden tot spel binnen en buiten, van rustig in een hoekje spelen tot naar buiten rennen. Van klimmen tot op de buik op de grond liggen. Dit bevordert onder andere de motorische ontwikkeling.

Het contact met andere kinderen en/of leeftijdsgenootjes kan zorgen voor uitdaging in het parallel- of samenspel, wat bijdraagt aan de sociale ontwikkeling. Samen de tafel dekken of verven geeft ook ontwikkelingskansen. De gastouder begeleidt deze speel-leer-situaties, soms van een afstand als het kind zelf speelt of de kinderen samen actief bezig zijn (het vrije spel) soms wat directer betrokken door een aanbod van activiteiten (geleid spel)

Met alle speel-leer-situaties die zich voordoen wordt er gewerkt aan de vier opvoedingsdoelen die in dit pedagogisch beleid zijn uitgewerkt.

De opvoedingsdoelen staan beschreven in de Beleidsregels Kwaliteit kinderopvang, die horen bij de Wet kinderopvang en zijn:

1. De wijze waarop **emotionele veiligheid** van kinderen wordt gewaarborgd.
2. De mogelijkheden die kinderen hebben tot de ontwikkeling van hun **persoonlijke competenties**.
3. De mogelijkheden die kinderen hebben tot de ontwikkeling van hun **sociale competenties**.
4. De wijze waarop de overdracht van **waarden en normen** aan kinderen plaatsvindt.

2.1 Wat houden deze doelen nu precies in?

Het bieden van emotionele veiligheid.

Het bieden van een gevoel van veiligheid is de meest basale pedagogische doelstelling voor alle vormen van kinderopvang. Het is van primair belang, niet alleen omdat het bijdraagt aan het welbevinden van kinderen in het hier en nu maar ook omdat het frequent of langdurig blootstaan van jonge kinderen aan onveilige of stressvolle situaties negatieve gevolgen kan hebben voor hun ontwikkeling en functioneren op langere termijn, vooral door aantasting van het vermogen om hun emoties te reguleren en om te gaan met stress. Bovendien staat een onveilig klimaat het realiseren van de andere pedagogische doelstellingen in de weg. Kinderen die zich onveilig voelen, zijn weinig geïnteresseerd in hun omgeving; zij kunnen niet geconcentreerd spelen, kunnen niet ontspannen omgaan met andere kinderen en profiteren daarom niet van de mogelijkheden die de omgeving hun in principe biedt om zich te ontwikkelen.

Het bevorderen van persoonlijke competenties.

Hiermee wordt bedoeld op de ontwikkeling van brede persoonskenmerken zoals veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen en flexibiliteit, die kinderen in staat stellen om allerlei typen problemen adequaat aan te pakken en zich aan te passen aan veranderde omstandigheden.

Daarnaast omvat het begrip persoonlijke competentie ook de competenties van kinderen op verschillende ontwikkelingsgebieden zoals de motorische, de creatieve en de taal- en cognitieve ontwikkeling.

Het bevorderen van de sociale competenties.

Hoewel de competentie in het omgaan met anderen in principe ook een persoonlijke competentie is die wordt verworven door individuele kinderen, is het bevorderen van de sociale competentie toch in een afzonderlijke doelstelling ondergebracht. De reden daarvoor is dat kinderen in de opvangsituaties al op veel jongere leeftijd dan in de meeste gezinnen opgroeien te midden van leeftijdsgenootjes. Dit biedt extra mogelijkheden om vaardigheden te verwerven in het omgaan met en het aangaan van relaties met andere kinderen.

Het begrip sociale competentie verwijst naar een heel scala aan sociale kennis en vaardigheden zoals het zich in een ander kunnen verplaatsen, kunnen communiceren, delen, samenwerken, helpen en conflicten oplossen.

Het overdragen van waarden en normen.

Om goed te kunnen functioneren in de samenleving waarvan zij deel uitmaken, moeten kinderen zich regels, waarden en normen, oftewel de cultuur van die samenleving eigen maken. De waarde is het ideaal waarnaar je streeft, de norm is/zijn de regel(s) hoe je dit ideaal bereikt. Kinderen in de

opvangsituaties leren niet alleen “de regels van het huis” maar impliciet en tevens expliciet ook meer algemene waarden en normen. Kinderen komen in aanraking met andere kinderen en volwassenen, en daarmee vaak ook met een andere sociale en/of culturele achtergrond. Dit biedt de mogelijkheid om andere waarden en normen te leren respecteren en accepteren. Socialisatie (het leren van gedragsregels) van de opvang dient adequaat te gebeuren, dat wil zeggen consistent en afgestemd op het ontwikkelingsniveau van de kinderen.

Voorbeelden van de vier pedagogische doelen:

- Het dagelijks zwaaien bij het raam bij het afscheid nemen van de ouder; daarmee werk je aan *emotionele veiligheid*.
- Het laten helpen van de kinderen bij het dekken van de tafel waarbij je de dingen die je doet en die de kinderen doet verwoordt; daarmee bevorder je hun *persoonlijke competentie*.
- Samenspel uitlokken door spelletjes; daarmee werk je aan de *sociale competentie*.
- Je wilt een kind respect (waarde) bijbrengen dan vertel je hem/haar dat iedereen moet wachten op zijn of haar beurt (norm); daarmee werk je aan *de overdracht van waarden en normen*. *Een waarde is een eenduidig ideaal de normen kunnen divers zijn.*

De praktijk van alledag laat zien, dat de vier pedagogische doelen minder van elkaar gescheiden zijn dan de theorie doet suggereren. Je realiseert de doelen veelal tegelijkertijd op een zelfde moment.

Voorbeeld:

Als een kind moeite heeft afscheid te nemen van de ouder, werk je aan *emotionele veiligheid* als je het kind vasthoudt en troost maar tegelijkertijd ook aan de *persoonlijke competentie* (zoals de woordenschat) als je met het kind praat en verwoordt wat er gebeurt. Daarnaast werk je aan de *sociale competentie* als je het getrooste kind begeleidt naar spel met een ander kind. Tenslotte werk je aan *het overdragen van waarden en normen* als je laat zien dat het kind verdrietig mag zijn bij het afscheid nemen, daar heb je aandacht voor en dat gebeurt bij de deur/het raam.

3. Pedagogische doelen bij kinderen in de praktijk

Kinderen zijn trots op wat ze kunnen. Zij willen dat laten zien en delen.

Daarom heeft het Pedagogisch Kader Kindercentra 0-4 jaar de doelen in de Wet kinderopvang vertaald in kindtermen om aan te sluiten bij hun basale behoeftes en drijfveren, eveneens geldend voor kinderen in de gastouderopvang.

- *Emotionele competenties; kijk, ik mag er zijn!* Het gevoel er te mogen zijn en op anderen te kunnen vertrouwen ontstaat bij kinderen in relatie tot andere mensen. Vertrouwen in de gastouder, bewustwording van zichzelf bijvoorbeeld eigen smaak bij het eten, vertrouwen op eigen kracht en vermogen, bewustwording van identiteit, sekse, leeftijd en persoonlijke kenmerken, een positieve levenshouding.
- *Sociale competenties; kijk, we doen het samen!* Ook sociale competenties ontstaan in relatie tot andere mensen. Hulp vragen en ontvangen, het gevoel er bij te horen, anderen aanvoelen en rekening houden met elkaars gevoelens, imiteren, samen spelen, initiatief nemen en volgen, leiding geven en accepteren, bijdragen aan het geheel en helpen, zorg voor de natuur, spirituele of godsdienstige gevoelens, bewondering voor de natuur, samen genieten.
- *Motorisch zintuiglijke competenties; kijk, ik kan het zelf, het lukt me!* Jonge kinderen hebben een aangeboren drang om dingen zelf te doen. Eerst binnen de relatie met hun verzorgers, later in toenemende mate zelfstandig. Grof motorische vaardigheden zoals kruipen en rennen, evenwicht bewaren zoals bij zitten en loslopen, fijn motorische vaardigheden bij het eten, aan- en uitkleden en werken met fijner materiaal, bewegen op muziek, plezier in bewegen, plezier in zintuiglijke ervaringen als voelen en ruiken, bouwen en uitvinden.
- *Cognitieve competenties; kijk, ik voel, denk en ontdek!* Jonge kinderen zijn kleine onderzoekers. Zij willen de wereld snappen: hun sociale wereld, hun gevoelswereld en de natuur en de dingen. Zij verruimen hun wereld door nieuwe ontdekkingen. Begrijpen en benoemen van emoties en bedoelingen bij verzorgen en samen spelen. Boos, blij, verdrietig, moeten plassen, mee willen doen, niet mee mogen doen enz. Gebruiken van alle zintuigen, kennen van woorden van vertrouwde dieren, seizoenen en het weer. Zoeken naar verbanden (oorzaak-gevolg), logisch denken. Ordenen, meten, tellen, verzamelen, geconcentreerd spel, vasthouden aan een plan, doorzettingsvermogen.
- *Taal en communicatieve competenties; luister, ik kan het zelf zeggen!* Zelfs de allerjongste kinderen hebben vaardigheden om zichzelf kenbaar te maken. Door geluidjes, gebaren, kijken en oogcontact. Rond het eerste jaar komt daar taal bij. De taal van jonge kinderen is aanvankelijk heel beperkt, maar effectief voor de goede verstaander! Non-verbale communicatie begrijpen en gebruiken, praten met woorden in eenvoudige zinnen, eventueel tweede taalverwerving, de beurt nemen en geven, gemotiveerd zijn om anderen te begrijpen en om zichzelf begrijpelijk te maken, luisteren naar het verhaal, vertellen wat het voelt, wil of heeft meegemaakt, kijken naar en begrijpen van foto's en plaatjes, begrijpen van betekenis van geschreven taal.
- *Morele competenties; kijk, ik ben een lief en goed kind!* Jonge kinderen willen er graag bij horen en verlangen naar goedkeuring. Ze zijn ontvankelijk voor regels en gezamenlijke rituelen. Ze leren gehoorzamen en ook om zichzelf te gehoorzamen. Emoties op een acceptabele manier uiten, het effect van eigen handelen beseffen, verantwoordelijkheid en schuldbesef tonen, goede manieren laten zien, aanwijzingen opvolgen en luisteren, rituelen opvolgen zoals handen wassen na het plassen, voor zichzelf opkomen, morele gevoelens uiten zoals trots en schaamte, respect hebben voor diversiteit. Het kind weet niet dat niet alle kinderen hetzelfde zijn, dat sommige kinderen meer of minder kunnen, niet hetzelfde eten, enz.
- *Expressieve en beeldende competenties; kijk, ik kan dansen, zingen en iets maken!* Ritmes, bewegen en zanggeluid maken horen bij de natuur van de mensen. Evenals de neiging om zich uit te drukken in materie door verven, kleien, tekenen, dingen maken en versieren. Plezier in schoonheid, eigen lijf en samenzijn zijn hier mee verbonden. Dans en beweging, zingen en muziek maken, beeldende uitingen, bouwen en constructies maken, gevoel voor schoonheid.

Opvang bieden aan kinderen, hen begeleiden en stimuleren in hun ontwikkeling is een uitdaging. Dit op basis van de pedagogische doelen en met inzet van goede interactievaardigheden.

Dagritme:

Tijdens de opvang bestaat de dag uit de dagelijks terugkerende activiteiten zoals ontvangst, eten, slapen en verschonen/zindelijkheidstraining en toiletbezoek.

Overgangsmomenten vallen daar ook onder, zoals samen opruimen, tafeldekken enz.

Dit zijn vaste herkenningspunten voor het kind. Na binnenkomt mag je eerst gaan spelen, dan gaan we opruimen en iets drinken enz. Zo ontstaat er voor het kind een dagritme.

Wanneer de overgangsmomenten gebruikt worden als ontwikkelkansen voor jonge kinderen (van samen opruimen leer je veel) is dat een waardevolle invulling van het dagritme.

Vrij spel is een belangrijk onderdeel. Dit kan ook geïntegreerd worden tijdens de overgangsmomenten ("Kijk eens, hoe snel we kunnen opruimen"...)

Overgangssituaties zijn natuurlijke leersituaties.

Zo kunnen kinderen hun energie kwijt en tevens nieuwe ervaringen opdoen. Tijdens alleen spel, parallelspel of samenspel.

De gastouder biedt het kind ook speciale activiteiten, afgestemd op de ontwikkeling van het kind.

Hierbij kan men denken aan allerlei creatieve activiteiten (knutselen, muziek maken, maar ook samen "gymmen", rennen enz.)

De juiste afwisseling, afgestemd op het kind, biedt het kind een veilige, vertrouwde en ontwikkelingsstimulerende opvang. Het plannen van de dag is dan ook een onderdeel van de opvang (voorbereiding, duidelijkheid in de dag/dagdeel-invulling en tegelijkertijd ook spontaan inhaken op situaties)

Per gastouder kan de daginvulling/het dagritme verschillen.

Bij jonge kinderen (tot 1 jaar) wordt het eigen ritme (baby-voedings/slaap-schema) gevolgd. Kinderen draaien tevens mee in het ritme van de gastouder. Hierover worden goede afspraken tussen vraagouder en gastouder gemaakt. Een goede samenwerking en rode draad in de opvang wordt hierin duidelijk gezocht.

Gastouderbureau Ozizo zoekt de juiste aansluiting voor het kind door een goede match te vinden en zo gastouder en vraagouder aan elkaar te koppelen. De bemiddelingsmedewerker speelt hierin een grote rol.

Een uitgebreide intake is van belang, evenals evaluatiegesprekken gedurende de opvangperiode. Tijdens de opstart en tevens gedurende de periode van de opvang zullen wenmomenten het kind de gelegenheid bieden zich veilig te voelen en een vertrouwensband op te bouwen. Een kind dat zich veilig voelt, voelt zich goed. Emotionele veiligheid en vertrouwen zijn de basis voor een goede ontwikkeling op alle gebied. De gastouder zal zich hier gemotiveerd en empatisch voor inzetten m.b.v. goede interactievaardigheden.

4. Interactievaardigheden gastouder

Zoals gezegd, worden ontwikkelingskansen voor kinderen- en dus de pedagogische kwaliteit - gecreëerd door meerdere zaken. Het pedagogisch beleid, het dagritme, de ruimte, leeftijdsgenootjes en de pedagogische ondersteuning door de ouder en gastouder.

De proceskwaliteit valt of staat tijdens de opvang met de interactievaardigheden van de gastouder. Door interacties met de kinderen zelf en door de invloed van de gastouder op de interacties van de kinderen met andere kinderen en de materiële omgeving, bepaalt de gastouder in hoge mate de kwaliteit van ervaringen die kinderen tijdens de gastouderopvang opdoen.

Over welke vaardigheden in de omgang met kinderen moet een gastouder beschikken om de kinderen veiligheid te bieden, hun persoonlijke en sociale competenties te bevorderen en er voor te zorgen dat zij zich een aantal basale regels, waarden en normen eigen maken?

Uit ontwikkelingspsychologisch onderzoek naar de invloed van de opvoeder-kind-interactie op de ontwikkeling van kinderen, zijn verschillende kenmerken van het gedrag van de opvoeders in de omgang met kinderen naar voren gekomen, die bevorderlijk zijn voor de ontwikkeling van kinderen op de vier betreffende gebieden (de 4 pedagogische doelen)

Deze kenmerken zijn te bundelen in *een zestal kwaliteiten* die iemand die met jonge kinderen (0-12 jaar) werkt/ begeleidt in elk geval zou moeten laten zien:

- *Sensitieve responsiviteit*
- *Respect voor de autonomie*
- *Structureren en grenzen stellen*
- *Praten en uitleggen*
- *Ontwikkelingsstimulering*
- *Begeleiden van interacties.*

De gastouder biedt tijdens de opvang het kind allerlei ontwikkelkansen aan.

Hiervoor moeten **de interactievaardigheden** worden ingezet. De interactievaardigheden zoals beschreven zijn in grote lijnen op dezelfde wijze toepasbaar bij de oudere doelgroepen kinderen. Belangrijk is echter om je bewust te zijn van de ontwikkelingsstappen die worden beschreven in het volgende hoofdstuk. Zo kan er door de gastouder kindgericht en kindvolgend op ingehaakt worden (signaleren, analyseren, stimuleren, begeleiden, ondersteunen, adviseren, toezicht houden, bemiddelen, ondernemen, voorwaarden scheppen).

Hoe kunnen we deze interactievaardigheden in praktijk brengen?

Sensitieve responsiviteit: sensitief/invoelend, responsiviteit/beantwoordend.

- Scan regelmatig en kijk of het kind het (nog) naar de zin heeft (kijken naar kinderen)
- Zorg dat je zichtbaar bent voor het kind en reageer als het kind oogcontact zoekt
- Knik het kind bemoedigend toe na het maken van oogcontact (uitnodigen, kinderen op hun gemak stellen)
- Ga op gelijke hoogte zitten, als het kind je nodig heeft (op ooghoogte zitten)
- Luister en reageer met warme en rustige stem (luisteren naar kinderen)
- Neem de tijd en spreek op vriendelijke toon (vriendelijke stem gebruiken)
- Verwoord de vraag van het kind en laat merken dat je het kind begrijpt (begrip tonen)
- Stel het kind op zijn gemak door naast woorden ook gebaren te gebruiken zoals een aai over de bol, oppakken, wiegen, knuffelen (warmte uitstralen)

Het kind voelt zich hierdoor begrepen, geaccepteerd en veilig.

Respect voor de autonomie:

- Geef het kind de ruimte en het vertrouwen om zelf iets te doen (creëer mogelijkheden tot alleen- en samenspel) of om te helpen, laat het kind zoveel mogelijk zelf kiezen, zelf pakken, zelf ontdekken (kinderen ruimte geven)
- Kondig aan wat je gaat doen, verras kinderen niet door zomaar in te grijpen, kijk waar zij zijn in het proces en volg dat (proces volgen)
- Wees geduldig als het kind ergens mee bezig is, volg het tempo van het kind (geduldig zijn)
- Moedig het kind aan, als het een beetje moeilijk is (aanmoedigen)
- Denk mee en help het kind verder op weg, respecteer daarbij de eigen oplossingen en ideeën van het kind (meedenken)
- Geef complimentjes als iets (bijna) gelukt is (complimentjes geven)
- Durf van de dagelijkse routine af te wijken als dit ten goede komt aan de behoefte, voorkeur of temperament van het kind (aanpassen aan het kind)

Het kind kan zich hierdoor op eigen tempo ontwikkelen.

Structureren en grenzen stellen:

- Hanteer een beperkt aantal duidelijke regels (beperk aantal hoofdregels)
- Geef het kind positieve gedragsaanwijzingen (vermijd sterke negatieve emoties)
- Geef het kind een specifieke opdracht en spreek het kind daarbij met de voornaam aan; "Thomas, wil jij de blokken opruimen? Dan gaan we zo een appel eten"... (concrete aanwijzing)
- Kijk of je de aandacht hebt (oogcontact) en of het kind je begrepen heeft (begrip)
- Verwoord duidelijk wat je van het kind verwacht (verwoorden)
- Herhaal de taak/opdracht als het kind even afgeleid is en word niet gelijk boos of geïrriteerd (herhalen/voorbeeldgedrag)
- Help het kind een beetje op weg als het iets moeilijk vindt (op weg helpen)
- Kondig vooraf overgangen aan, via vaste rituelen en heb geen haast (rituelen/overgangen aankondigen)
- Corrigeer met humor en wees consequent. (goede afspraken wat van mamma/thuis mag en wat van de gastouder mag - overeenstemming/duidelijkheid)

Het kind kan hiermee de situatie overzien en voldoen aan vragen die aan het kind gesteld worden.

Praten en uitleggen:

- Leg rustig uit wat er gaat gebeuren en wat er gedaan wordt (uitleggen)
- Zoek daarbij oogcontact en noem het kind bij naam (oogcontact)
- Luister naar en reageer op vragen van het kind (luisteren)
- Verwoord intenties en gevoelens (verwoorden)
- Stel niet te moeilijke vragen maar stem af op het ontwikkelingsniveau (afstemmen)
- Stel open vragen en zorg voor een goede balans tussen luisteren en praten (stel open vragen)
- Stimuleer taalgebruik en -begrip door het herhalen van woorden/zinnen (herhaal woorden/zinnen)
- Help kinderen om (samen) te praten over belangrijke ervaringen door het vertellen van verhalen (voorlezen/verhalen vertellen)

Het kind leert hiermee de woordenschat vergroten.

Ontwikkelingsstimulering:

- Kijk waar het kind mee bezig is in zijn ontwikkeling (kennis van ontwikkelingsfases)
- Kijk waar de interesse ligt (interesses in beeld)
- Richt de aandacht van het kind op (nieuwe) dingen die aanspreken (stimuleren/kansen grijpen)
- Kijk of er nieuw materiaal moet worden aangeboden, breidt het spel uit door materialen bij te schuiven of door zelf mee te spelen (geef nieuwe impulsen)

- Zorg voor afwisseling in de dag zoals bewegingsspelletjes, voorlezen, dingen maken, buiten spel enz. (zorg voor afwisseling)
- Geef voldoende keuzemogelijkheden (keuzes) en vindt het niet erg als een kind sneller stopt, het is dan niet geboeid. (biedt voldoende keuzemogelijkheden)
- Grijp de kansen die zich tijdens overgangsmomenten voordoen, zoals helpen bij het tafel dekken/afruimen (creëer overgangsmomenten)
- Voorkom onnodige interacties tussen kinderen en creëer mogelijkheden voor allen spel (creëer rust)

Door het aandragen van (nieuwe) dingen waardoor kinderen kunnen oefenen op hun eigen tempo, krijgen zij extra kansen om zich verder te ontwikkelen.

Begeleiden van interacties:

- Zorg voor een omgeving waarin het kind (alleen of samen) kan spelen, blijf in de nabijheid (verdeel de ruimte)
- Leer kinderen om (elkaar) te helpen, ook al kost dat meer tijd dan wanneer je het zelf doet (leer elkaar helpen)
- Leer kinderen iets (aan elkaar) te geven of iets met elkaar te delen (leer te delen)
- Laat kinderen samen een taak uitvoeren, of het kind samen met jou (samen een taak geven)
- Begeleid samenspel en grijp niet te snel in als het even niet loopt. Blijf het wel volgen, spring in als het echt nodig is (samenspel begeleiden)
- Bewonder elkaars werk, betrek andere kinderen erbij, hang het samen op of stal het samen uit (elkaars werk bewonderen)
- Geef complimentjes en leer kinderen elkaar complimentjes te geven (complimenteer elkaar)
- Doe dingen samen door het uitvoeren van vertrouwde gewoontes en rituelen (bevorder het wij-gevoel)

Door het scheppen van mogelijkheden om positieve interacties van kinderen te laten ontstaan, worden er kansen geboden voor samenwerking.

Het bewust inzetten van de interactievaardigheden zorgt mede voor goede speel-leersituaties en verzorg-leersituaties. De ontwikkelingskansen voor kinderen worden hiermee vergroot.

Op deze wijze wordt dan bijgedragen aan de emotionele veiligheid, de persoonlijke- en sociale competenties van kinderen en de waarden en normen worden overgedragen. Natuurlijk stemt de gastouder haar handelen/interactievaardigheden af op de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van het kind/de kinderen.

Dat klinkt logisch maar is niet eenvoudig.

De ontwikkeling en leerwegen van kinderen zijn heel verschillend, zowel qua tempo als inhoud. Dergelijke variaties zijn normaal.

Jonge kinderen hebben het nodig om hierin te kunnen kiezen en hun eigen tempo te kunnen ontwikkelen. Daarom is het van belang dat de gastouder de ontwikkeling van het kind goed in beeld heeft. *Wat vraagt het kind van de gastouder, waar ligt de behoefte?*

Dit betekent veel kijken, observeren en contact maken.

Belangrijk is, dat de gastouder zich verbonden voelt met het kind, voor een kind wil gaan en er plezier aan heeft hoe het kind in het leven staat. Dus oog hebben voor waar het kind van houdt, welke spelletjes hij/zij leuk vindt, wat hij/zij probeert te leren, hoe hij/zij dit doet, wat er thuis voor belangrijks gebeurt, ontdekkingen delen enz. Sommige kinderen zullen nooit echte wildebrassen worden die genieten van klimmen en wild spel. Anderen zullen slechts met moeite geduld opbrengen voor puzzels of spelen het liefst alleen.

Voor een gezonde ontwikkeling moet ieder kind zijn/haar eigen tempo kunnen volgen.

De meeste kinderen hebben één of enkele gebieden waarop zij op dat moment actief zijn. Daardoor zijn de profielen ook zo verschillend. Een kind kan bijvoorbeeld vooruit lopen met woordjes zeggen omdat het daar veel mee bezig is en achter zijn met bewegen omdat dit niet de interesse heeft van dat moment. Een periode later kan het ontwikkelingsprofiel er ineens heel anders uit zien.

Gastouderbureau Ozizo biedt tijdens de evaluatiegesprekken en thema-avonden handvaten om de ontwikkeling inzichtelijk te maken met behulp van het pedagogisch gedachtegoed (pedagogisch beleidsplan) en de opvang goed af te kunnen stemmen op de behoefte van het kind. De kunst is om daarbij ook te kijken naar mijlpalen in de ontwikkeling van het jonge kind in een wat ruimere leeftijdsperiode.

Zo zie je hoe kinderen leren door te kijken, te imiteren, te spelen, te experimenteren en te herhalen. Maar ook hoe kinderen leren door mee te doen en door andere kinderen en volwassenen te helpen. Ondertussen wordt er gecommuniceerd, verbaal en non-verbaal en er wordt betekenis gegeven aan ervaringen door bouwen, zingen enz.

Zo worden ervaringen door kinderen eigen gemaakt. Niet alleen tijdens momenten van vrij- of begeleid spel maar ook tijdens verzorgingsmomenten ("Kijk daar komt een muisje aangelopen"...spelen met het kind tijdens het verschonen van de luier)

Op al deze momenten wordt geleerd.

5. Ontwikkelingsstappen bij kinderen van 0 tot 12 jaar

Bij de toepassing van de interactievaardigheden is het Belangrijk om je bewust te zijn van de ontwikkelingsstappen. Zo kan er door de gastouder kindgericht en kindvolgend op ingehaakt worden (signaleren, analyseren, stimuleren, begeleiden, ondersteunen, adviseren, toezicht houden, bemiddelen, ondernemen, voorwaarden scheppen)

Mijlpalen die bij de leeftijdscategorie horen:

(richtlijnen, ieder kind ontwikkelt zich in het eigen tempo, soms loopt daarbij de ene ontwikkelingsfase voor op de andere)

0-18 maanden:

Algemeen/sociaal-emotioneel

- Groei en ontwikkeling gaat in deze leeftijdsfase het snelst.
- Het kindje is kwetsbaar maar volhardend.
- Het kindje is afhankelijk van de volwassenen voor het vervullen van zijn behoeften
- Het kindje is zeer gemotiveerd om te leren en "zelf" te doen.
- Het kindje wil directe behoeftebevrediging en meteen aandacht.
- Het kindje kan goed met non-verbale signalen aangeven wat het nodig heeft.
- Het kindje heeft zekerheid, voorspelbaarheid en regelmaat nodig.
- Het kindje is gevoelig voor schommelingen in gezondheid en welbevinden.
- Het kindje heeft stabiele relaties nodig met een beperkt aantal sensitieve volwassenen.

Motorische ontwikkeling

- Het kindje ligt in gebogen houding, kan handen en voeten naar de mond brengen om het eigen lichaam te leren kennen.
- Het kindje ontwikkelt een gestrekte houding, deze wordt beoefend in buiklig, eerst wordt het hoofd opgericht, dan de romp, dan de armen en benen, het lijkt wel of het wil gaan vliegen.
- Als het strekken van de romp lukt, kan het kind goed gaan rollen.
- Na het rollen, komt het omrollen.
- Dan de kruipfase.
- Alleen zitten, doen kinderen in de tweede helft van het eerste levensjaar. Het wordt verder geoefend in de peuter- en kleutertijd. Laat het kindje zelf tot zitten komen.
- Het kindje trekt zichzelf op tot staan.
- Het kindje loopt, met vasthouden aan meubels.
- Het kindje loopt los, tussen de 9 en 17 maanden zetten baby's hun eerste stapje.
- Het kindje kan traplopen.
- Het kindje schopt de bal vooruit.

Taalontwikkeling

- Het kindje leert klanken en intonatiepatronen van de taal van de omgeving en gaat de eerste klinkerachtige geluiden produceren (eu-eu-eu, aa-aa-aa)
- Dan volgt vocaal spel met klinkerklanken en medeklinkers (sjsjssj, riii)
- Het kindje neemt zelf initiatief in het uitwisselen van beurten; hierbij gaat het om speelpraten samen met de gastouder)
- Het kindje ontdekt dat taal betekenis heeft.
- Er is een eerste begrip van woorden.
- De eerste woordjes worden gezegd tussen de 9 en 18 maanden.

Spelontwikkeling: samenspel

- Er is eenvoudig contact door lachen, aanraken, geluidjes maken en naar elkaar staren vanaf 3 of 4 maanden.
- Er is een eenvoudige opeenvolging van interacties, het ene kindje geeft een speeltje, het andere kindje geeft het terug. Dit vanaf 8 of 9 maanden.
- Er is eenvoudig imitatiespel vanaf 1 jaar. Het kindje imiteert een ander kindje, dit wordt opgemerkt en het andere kindje lacht.

18-30 maanden:

Algemeen/sociaal-emotioneel

- Het kind is energiek en op weg.
- Het kind is bezig controle over zijn wereld te krijgen, door het zoeken van grenzen en het effect van eigen gedrag (hoe reageert de ander)
- Het kind wil vaak dingen die ver vooruit lopen op de eigen taal en fysieke mogelijkheden.
- Het kind is actief en nieuwsgierig.
- Het kind is vastbesloten om van alles te leren en gebeurtenissen en dingen te begrijpen.
- Het kind heeft interesse en vaak onvoorspelbare gevoelens.
- Het kind wordt gedreven door kansen en mogelijkheden en door aanmoediging.
- Het kind is impulsief en heeft nog weinig zelfcontrole.
- Het kind is gericht op het hier en nu.
- Het kind zoekt contact met anderen en leert door imitatie.
- Het kind leert met het hele lijfje en leert door te doen en veel minder door wat er verteld wordt.
- Dreumesen hebben andere behoeften dan baby's maar vallen vaak tussen wal en schip (ze zijn niet meer heel klein maar ook niet "groot")

Motorische ontwikkeling

- Loopbewegingen worden meer met zekerheid uitgevoerd.
- Het kind kan met hulp op één been staan.
- Het kind kan dingen oprapen van de vloer zonder te vallen.
- Het kind loopt de trap af, vasthoudend met één hand en beide voeten op iedere trede plaatsend.
- Het kind beheerst de lepelgreep.
- Het kind draait in het rond op muziek.

Taalontwikkeling

- Er volgt een uitbreiding van woordenschat.
- Tussen de 18 en 30 maanden tweewoordzinnnetjes.
- Dan ook verschijnen bij veel kinderen de eerste verbuigingen van een woord, zoals het meervoud horen; "schoenen", verkleinwoordjes; mamma "haartjes" wassen. En vervoegingen van het werkwoord; "poep gedaan".

Spelontwikkeling: samenspel

- Imitatiespel wordt uitgebreid door elkaar afwisselend uit te dagen en te imiteren.
- Parallelspeel; als kinderen voldoende mobiel zijn om zelf naar elkaar toe te gaan. Zij zoeken elkaar op en spelen in elkaars nabijheid maar ieder doet zijn eigen ding. Wel kijken de kinderen naar elkaar, pakken of geven iets aan elkaar.
- Er is kortdurend samenspel met voorwerpen. Een kind legt bijvoorbeeld een blok op de toren die een ander kind aan het bouwen is. Dit neemt toe tegen het einde van het tweede levensjaar.
- Er is sprake van eenvoudige fantasie of rollenspel; vanaf 1,5 jaar spelen kinderen eenvoudige verhaallijnen (tijger spelen, of moeder die thee schenkt)

30-48 maanden:

Algemeen/sociaal-emotioneel

- Er is herkenning van patronen en regels in de wereld. Dit moedigt het kind aan om vragen te stellen en te reageren op humor en onzin.
- Het kind krijgt een groeiende mogelijkheid om thuis en de gastouderssetting te zien in het perspectief van de groter wordende wereld ("In dit huis doen we dit, in pappa en mamma's huis doen we dat"...))
- Het kind krijgt nieuwe mogelijkheden zoals omgaan met symbolen, voorstellingen, creativiteit, muziek, woordspelletjes en getallen.
- Het kind ontwikkelt de taal en voorbereidende rekenkundige vaardigheden (hoogte, diepte, afstand etc.)
- Het kind krijgt inzicht in begrippen, oorzaak/gevolg, verbale expressie, en doet meer ontdekkingen in de fysieke en sociale wereld.
- Het kind ontwikkelt een beter geheugen en kan hierdoor beter dingen onder woorden brengen, langer met iets bezig zijn en meer gericht nieuwsgierig zijn.
- Het kind ontwikkelt sociale vaardigheden om vriendschappen aan te gaan en vast te houden en er wordt een begin gemaakt om het uitgangspunt van een ander te zien.

- Het kind ontwikkelt de fysieke vaardigheden steeds meer.
- Het kind leert beter plannetjes maken, te controleren, vragen te stellen en na te denken over activiteiten en taakjes.
- Het kind gebruikt fantasie en voorstellingsvermogen om de eigen identiteit en die van de ander te verkennen.

Motorische ontwikkeling

- Het kind kan springen met de voeten uiteen.
- Het kind kan tijdens het rennen vaan richting veranderen.
- Het kind kan op één been het evenwicht bewaren.
- Het kind kan over een touw springen, vangt de bal met beide handen maar drukt deze nog tegen het lichaam, buigt wel de armen.
- Het kind doet graag evenwichtsoefeningen, het heeft veel ruimte nodig.
- Schrijfgereedschap wordt niet langer met de hele hand maar met de vingers vastgepakt, de hand is nog steeds naar binnen gedraaid. De pols beweegt al wel, de vingers nog niet.

Taalontwikkeling

- De woordenschat groeit van 1000 naar 3000 woorden.
- Het kind gebruikt voorzetsels.
- De zinslengte groeit van 3- naar 4- en 5-woords zinnen.
- Vanaf 3 jaar begint het gebruik van samengestelde zinnen.
- Er zijn verbuigingen van het zelfstandig naamwoord (meervoud, verkleinwoorden) maar het kind maakt wel fouten daarmee.
- Er zijn vervoegingen van het werkwoord, maar het kind maakt wel fouten daarmee.
- Het kind gebruikt vraagwoorden (waarom, waar)
- Het kind heeft interesse voor rijmpjes.
- Het kind gebruikt taal in het rollen- en fantasiespel.

Spelontwikkeling: samenspel

- Er is samenspel zonder plan vooraf. Een jongen bouwt bijvoorbeeld een garage, soms doet een andere jongen daar aan mee. Op een ander moment gaat het kind weer op in zijn eigen spel met zijn auto's. Het samenspel heeft het karakter van improviseren.
- Er is uitgebreid fantasie en rollenspel. Vanaf het 3^e jaar spelen kinderen langere verhalen uit.
- Er is doelgericht samenspel; tegen het einde van het 3^e jaar ontstaan de eerste vormen van gericht en doelbewust samenspel. Kinderen spelen verstoppertje of bouwen een hut van doeken.
- Dan volgt uitgebreid rollenspel; de kinderen maken afspraken en hebben discussies over rollen tijdens het "doen-alsof"-spel.

4-6 jaar:

Sociaal-emotioneel

- Het kind maakt meer contact met anderen, sluit vriendschappen en kan zich beter verplaatsen in de ander.
- Het kind kan eigen emoties (verdrietig, boos, blij) herkennen en beheersen en waar nodig aanpassen aan de situatie.
- Het kind begrijpt niet alles van de wereld om zich heen en gebruikt hierbij fantasie om de ontbrekende kennis aan te vullen tot een logisch geheel; hierbij lopen fantasie en werkelijkheid door elkaar heen.
- Er is besef van het eigen ik; nog meer de wens om de dingen te ontdekken en zelf te doen.
- Beloning en "straf" maken duidelijk wat wel en niet mag.

Lichamelijke ontwikkeling

- Er is meer spierkracht, een betere balans en coördinatie, ook van fijnere motoriek
- Links- of rechtshandigheid wordt duidelijk.
- Er is nieuwsgierigheid naar het eigen lichaam en dat van anderen.
- Jongens en meisjes ondernemen gescheiden speelactiviteiten.

Cognitieve ontwikkeling

- Er is een flinke groei van zinsbouw en woordenschat.
- Het kind leert ordenen en sorteren en wordt steeds beter in het herkennen van kleuren, vormen en geluiden. Ook letters en cijfers worden beter onderscheiden.
- Eenvoudige opdrachten en liedjes worden beter onthouden.
- Het kind kan zich goed en lang concentreren op datgene dat hem interesseert.
- Het kind wil graag alles leren, weten en kunnen.

7-9 jaar:

Sociaal-emotioneel

- Het kind is gericht op omgang met leeftijdsgenoten, waarbij zowel vriendschappen als gedrag belangrijk zijn.
- Identiteitsontwikkeling; het kind wil zich geaccepteerd voelen, erbij horen en is daarbij bezig met zichzelf te leren kennen ten opzichte van anderen.
- Er is interesse in regelspel; het kind vindt het belangrijk te weten hoe het hoort en probeert het ook uit.
- De behoefte van competitie en "bij de groep willen horen" brengen het risico van pesten met zich mee.

Lichamelijke ontwikkeling

- Groei van coördinatie, balans en spierkracht zet zich voort. Het kind kan bewust bewegingen oefenen. De belangstelling voor sport neemt toe.
- Door middel van wedstrijdje wil het kind zijn vaardigheden vergelijken met die van anderen.
- Meisjes en jongens spelen vaak gescheiden.

Cognitieve ontwikkeling

- Schoolse vaardigheden worden aangeleerd en verder uitgebouwd, zoals schrijven, lezen, rekenen en later ook wereldoriëntatie.
- Een begin wordt gemaakt met logisch denken en verbanden.
- Verschillen in leerstijlen worden zichtbaar; de denkers, de dromers, de doeners, de regelaars en de uitvinders.

10-12 jaar:

Sociaal-emotioneel

- Het omgaan met leeftijdsgenoten speelt een grote rol. Het kind staat daarbij open voor het leren omgaan met anderen in groepsverband. Wederom het risico van pestgedrag.
- Er is aandacht voor normen en waarden.
- Kinderen denken na over wat het betekent een goed mens te zijn.
- Maatschappelijke belangstelling neemt toe, waarbij ze vaak een standpunt kiezen waarbij ze weten dat ze hierom enorm gewaardeerd zullen worden.

Lichamelijke ontwikkeling

- Er is een toenemende fysieke kracht en uithoudingsvermogen.
- De verschillen tussen motorisch sterke en zwakkere kinderen worden duidelijker.
- De prepuberteit; wisselend in beginmoment. Een sterke groei, die de coördinatie kan ontregelen (slungelig bewegen) Toenemende belangstelling voor seksualiteit.
- Na de groeispurt ontstaat er een toenemende behoefte aan beweging om het eigen lichaam te leren kennen in de nieuwe verhoudingen.
- Bij de sociale belangstelling past het sporten in teamverband.

Cognitieve ontwikkeling

- Het kind is in staat om complexere structuren en relaties te begrijpen, zowel in taal als in werkelijkheid.
- Het kind leert strategieën toe te passen om meer en beter te kunnen onthouden.
- Het kind doet veel nieuwe kennis op waardoor zijn wereld groter wordt. Dit gebeurt via school, maar ook doordat het kind belangstelling heeft voor de wereld om zich heen en de eigen plaats hierin.

5.1. Enkele voorbeelden van interactievaardigheden:

- **Sensitieve responsiviteit:** *warmte, begrip, oogcontact maken, uitnodigen, ooghoogte, luisteren, vriendelijk, kijken.*
Als een baby huilt, reageert de gastouder; het kindje wordt getroost, er wordt gecontroleerd of de luier vies is, of het kindje honger heeft etc.
Het kindje krijgt de gelegenheid emoties/frustraties te uiten.
Huilen is altijd een vraag. De gastouder reageert sensitief en responsief.
- **Respect voor autonomie:** *zelf doen, inspelen op behoefte, complimentjes, meedenken, aanmoedigen, proces volgen, geduldig zijn.*
Bij de zindelijkheidstraining van een peuter van 2,5 heeft de gastouder respect voor de autonomie van het kind. Het kind geeft zelf aan wanneer het op het potje of het toilet wil gaan zitten en wanneer het er weer van af wil, de gastouder geeft complimentjes voor de poging, ook al lukt het niet op het potje of het toilet te plassen. Het proces wordt geduldig gevolgd, op een kindgerichte wijze, zodat het kind in het eigen tempo kan doen waar het aan toe is. Zo wordt zindelijkheidstraining een positief gebeuren.
- **Structureren en grenzen stellen:** *overgangen aankondigen, op weg helpen, herhalen, positief, consequent, begrip, duidelijk.*
De gastouder vertelt aan een peuter van 3 dat het tijd is om een broodje te gaan eten. Voordat de broodmaaltijd genuttigd wordt, wordt het kind uitgenodigd het speelgoed op te ruimen en de handen te wassen. Dit wordt dagelijks herhaalt, zodat het kind leert dat opruimen eerst aan de orde is, voordat er wordt overgegaan tot het eten van de boterham. Daarbij vertelt de gastouder dat handen vies worden van het spelen, ook als je dat niet echt kunt zien en dat handen wassen voor het eten een vaste gewoonte is. Voor het kind wordt het patroon en de gewoonte duidelijk en herkenbaar. Het kind leert de gang van zaken begrijpen.
- **Praten en uitleggen:** *afstemmen op niveau, vertellen en voorlezen, open vragen, contact maken, verwoorden, luisteren, uitleggen, herhalen.*
De gastouder is zich bewust van de ontwikkelingsfase van het kind. Afgestemd op het niveau wordt er gericht antwoord gegeven op vragen, worden de dingen uitgelegd en herhaalt. Wanneer een jongetje van 5 in het spel wild met zijn armen om zich heen slaat ("ik ben een robot die vliegt") legt de gastouder uit dat dit de andere kinderen bang kan maken of per ongeluk pijn kan doen. De gastouder blijft rustig en herhaalt de uitleg, waarbij zij onderzoekt of de boodschap voor het kind duidelijk is.

Twee kinderen zijn vrij aan het spelen. Een jongen van 7 gaat even naar het toilet. Wanneer hij terugkomt is een andere jongen van 8 verder gegaan met de puzzel waar hij mee bezig was. Hij reageert boos en wil "zijn puzzel" terug. De gastouder ziet dit gebeuren en vraagt wat er is gebeurd.
De jongen die met de puzzel bezig is vertelt dat hij deze nu heeft.
De gastouder legt uit, dat de andere jongen er al mee begonnen was en stelt voor om ieder om de beurt te laten puzzelen. Tevens stelt zij voor dat de kinderen samen kunnen puzzelen en elkaar zo kunnen helpen.
Beide kinderen krijgen zo een rustige uitleg en keuzemogelijkheden aangeboden.
- **Ontwikkelingsstimulering:** *Kennis van ontwikkelingsfases, interesses in beeld, rust creëren, nieuwe impulsen, kansen grijpen, meehelpen, afwisseling, keuzes.*
Kinderen spelen graag dagelijkse gebeurtenissen na. Drie kinderen van 7, 10 en 11 willen samen iets gaan doen. De "rolverdeling" tijdens het spel, kan lastig zijn en in "ruzie" uitmonden. De gastouder begeleidt het spel op een coachende wijze.
De gastouder geeft de kinderen de ruimte om hun beleving te kunnen uiten. Zij kan er voor kiezen om het onderwerp bespreekbaar te maken en er samen over van gedachten te wisselen. Kinderen kunnen materiaal kiezen (verkleedkleden, natuurlijke materialen zoals takken, steentjes etc.) de gastouder gaat in op het initiatief van de kinderen door dit te stimuleren en mee te denken, wat er "leeft" bij de kinderen en hoe dit verder vorm gegeven kan worden. Natuurbeleving wordt gestimuleerd en zo wordt de natuur betrokken in het spel en de ontwikkeling van de kinderen.

- **Begeleiden van interacties:** *Elkaar helpen, samenspel begeleiden, gewoontes en rituelen, samen een taak uitvoeren, Complimenten, bewonderen, delen.*

Vriendschappen zijn voor kinderen heel belangrijk; kinderen tussen de 10 en 12 jaar zijn erg gevoelig voor het gedrag van hun leeftijdsgenoten en hun beoordeling.

Een jongen van 10 verveelt zich en weet niet zo goed wat hij moet gaan doen. Hij loopt ongeïnteresseerd rond en kijkt zoekend om zich heen. De gastouder vraagt aan de jongen of hij misschien zin heeft om samen met een andere jongen te gaan bouwen en wijst hem op een jongen aan de andere kant van de kamer. Hij loopt er naar toe, de gastouder ziet beide jongens lachen en samen zoeken zij tussen het bouw materiaal. Ze spelen lange tijd samen verder. Door het vergelijken met elkaar en het samen doen, leren de kinderen van elkaar en worden sociale eigenschappen ontwikkeld. Vriendschappen ontstaan en worden hechter; er is een basis van vertrouwen en loyaliteit, die groeit.

6. Bemiddelingsbeleid als randvoorwaarde van het pedagogisch beleid

Het bemiddelingsbeleid is één van de randvoorwaarden om de uitgangspunten van het pedagogisch beleid te realiseren en bestaat uit de volgende onderdelen: de inschrijf- en bemiddelingsprocedure en de klachtenprocedure.

6.1 Inschrijfprocedure

Het kritisch selecteren van gastouders is de eerste basis voor een goede bemiddeling. Tijdens de inschrijfprocedure (bijlage I) worden de pedagogische uitgangspunten aan de orde gesteld. Dit gebeurt onder meer tijdens het intakegesprek. Het intakegesprek vindt plaats bij de gastouder thuis, indien mogelijk in het bijzijn van huisgenoten van de gastouder.

In het intakegesprek komen onder meer ideeën over opvoeden en pedagogisch handelen aan de orde. Aan de hand van een vragenlijst, die gebaseerd is op de criteria voor gastouders, gastouders aan huis en opvanglocaties (bijlage II) worden deze besproken en getoetst. Ook komen tijdens het intakegesprek zaken als hygiëne, motivatie, leeftijd, pedagogische kwaliteiten en de houding ten aanzien van kinderopvang aan de orde. Daarnaast is de startende gastouder verplicht deel te nemen aan de trainingsbijeenkomsten ten behoeve van deskundigheidsbevordering van de gastouder. Hierin worden alle pedagogische uitgangspunten van het bureau uitgewerkt, toegelicht en besproken. Ook zaken als grenzen stellen, straffen en belonen, veiligheid en hygiëne worden behandeld.

De woonsituatie wordt beoordeeld op kindveiligheid en kindvriendelijkheid. De veiligheid en gezondheid worden getoetst dmv een risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid. Bij kindvriendelijkheid van de woonsituatie wordt gekeken naar de mate waarin voldoende speelruimte, speelgoed en speeltoestellen aanwezig zijn om de motorische en sociale ontwikkeling van het kind te prikkelen en te stimuleren. Zowel de binnen- als buitenspeelruimte, het speelgoed en de speeltoestellen moeten zijn afgestemd op het aantal en de leeftijd van de op te vangen kinderen. De hoofdruimte van de locatie waar de opvang plaatsvindt (in veel gevallen de woonkamer van de gastouder) dient minimaal 3,5 m² netto speelruimte per kind te bieden (eigen kinderen worden meegerekend).

De slaapruijme moet voldoen aan de eisen die in de risico-inventarisatie zijn opgenomen maar moet ook voldoende rust bieden. De ruimte waarin de kinderen slapen dient daarom afgezonderd te zijn van de speelruimte. Er moet desgewenst een mogelijkheid zijn/gecreëerd worden voor een kind om apart te kunnen slapen indien de opvangsituatie dit noodzakelijk maakt.

Vanuit de wetgeving worden de volgende maximum aantallen gehanteerd: een gastouder mag maximaal

6 kinderen tot 13 jaar opvangen waarvan:

- Maximaal 5 kinderen tot 4 jaar;
- Maximaal 4 kinderen tot 2 jaar;
- Maximaal 2 kinderen tot 1 jaar.

Dit maximum aantal kinderen is inclusief de eigen kinderen (tot 10 jaar) van de gastouder.

Gestreefd wordt naar een evenwichtige leeftijdsopbouw, waarbij de leeftijd van de andere kinderen in het gastgezin zoveel mogelijk aansluit bij het op te vangen kind. Hierbij wordt rekening gehouden met de wensen van de vraagouder(s) en de samenstelling van het gastoudergezin.

6.2 Bemiddelingsprocedure

De bemiddeling vindt plaats conform de bemiddelingsprocedure (bijlage I), waarbij het op te vangen kind centraal staat.

Elke geslaagde bemiddeling heeft een proefperiode van twee maanden. Na afloop van de proefperiode vindt altijd een evaluatiegesprek plaats, dit geeft de gelegenheid om over de eerste ervaringen met de opvang en opvoeding te spreken. Dit gesprek vindt afzonderlijk van elkaar plaats, zodat beide partijen vrijuit kunnen spreken.

6.3 Klachtenprocedure

Stichting OZIZO is aangesloten bij de Stichting Klachtencommissie Kinderopvang. Deze klachtencommissie waarborgt een onafhankelijke behandeling van uw klacht indien u hiermee onverhoopt zou worden geconfronteerd.

7. Ouderbeleid als randvoorwaarde van het pedagogisch beleid

Het ouderbeleid heeft als tweeledig doel zowel het beleid als de kwaliteit van het gastouderbureau te bewaken, om zo het pedagogisch beleid optimaal gestalte te geven.

Onderdeel van het ouderbeleid vormen de inspraak van gastouders en vraagouders, de communicatie tussen vraagouder, gastouder en het gastouderbureau. Het ouderbeleid wordt bewaakt door de oudercommissie.

7.1 Inspraak vraagouders en gastouders

Om invulling te geven aan de inspraak van vraagouders en gastouders wordt in het Stichtingbestuur een zetel beschikbaar gehouden voor een vraagouder en een gastouder. Daarnaast kunnen zowel vraagouders als gastouders deelnemen aan de te vormen werkgroepen. Op deze wijze kunnen vraagouders en gastouders actief invloed uitoefenen op het beleid van het gastouderbureau.

7.2 Communicatie tussen vraagouder, gastouder en gastouderbureau

De communicatie tussen vraagouder en gastouder vindt zowel informeel als formeel plaats. Gastouderbureau OZIZO hecht grote waarde aan een goede overdracht en overleg tussen ouder en gastouder. Het gastouderbureau adviseert beide partijen regelmatig tijd te nemen voor een rustig gesprek om de opvang door te spreken en gebruik te maken van een overdrachtschriftje.

Na afloop van de proefperiode neemt het gastouderbureau het initiatief voor een evaluatiegesprek met de vraagouder en de gastouder. Dit gesprek vindt in principe afzonderlijk van elkaar plaats, zodat beide partijen vrijuit kunnen spreken. Vervolgens vindt jaarlijks een evaluatiegesprek plaats over de opvang, de organisatie en de gastouder met zowel de vraagouder en de gastouder. Dit geldt eenmaal per jaar voor de vraagouder en tweemaal per jaar voor de gastouder.

Gastouderbureau OZIZO is op werkdagen telefonisch bereikbaar, hier kunnen zowel vraagouders als gastouders terecht voor een deskundig advies. Ook kunnen desgewenst tussentijds door de vraagouder en/of gastouder gesprekken worden aangevraagd. Bij klachten over de opvang bemiddelt het gastouderbureau desgevraagd tussen vraagouder en gastouder of verwijst indien van toepassing naar de klachtenprocedure.

Om de kwaliteit van de opvang verder te optimaliseren verzorgt het gastouderbureau relevante cursussen, trainingen en gespreksavonden voor gastouders.